

SAĞLIKTA ÖZELLEŞTİRME

Aydınlık Dergisi, 9 Temmuz 2006

Yıldırım Koç

Haziran ayında bir işçi toplantısında tartıştığımız konulardan biri, özelleştirmeydi. Özelleştirmenin ve özellikle sağlıkta özelleştirmenin Türkiye açısından yarattığı büyük sakıncaları anlattım. Devletçiliğin, devletle halk arasındaki bağın güçlendirilmesinde ve farklı kökenlerden insanlarımız arasındaki kaynaşmayı pekiştirmedeki rolünü değerlendirdim.

Toplantı bayağı kalabalıktı. Toplantının sonunda bir işçi yanıma geldi; benimle aynı düşünmediğini söyledi. Farklılığımızı sordum. Bana sağlık hizmetlerinde özel sektörün ne kadar başarılı olduğunu anlatmaya başladı. Toplantı sonunda soru sormak için yanıma gelmiş olan diğer arkadaşlar bu görüşlere tepki gösterdi. Ancak, anlaşıldığı kadarıyla, sermayenin denetimindeki kitle iletişim araçlarının etkisinin silinebilmesi için bazı kişilerin burnunun epey sürtülmesi gerekecek.

Sağlık hizmetlerinin merkezi devlet eliyle sunulmasının ülkemizin ve halkımızın bütünlüğü açısından büyük önemi var. Ayrıca, bu yolla sağlık hizmetlerini en düşük maliyetle sağlamak mümkün.

İşin temeli çok basit.

Sağlık hizmetlerini devlet sağlarsa, halkın hastalanmaması için çalışır; çünkü hastalığı önlemek (koruyucu hekimlik), hastalanan kişiyi tedavi etmekten çok daha ucuzdur. Hasta, bu ilişkide hastadır.

Sağlık hizmetlerini özel sektör sağlarsa, halkın hastalanmasından memnun olur; çünkü amacı kardanır; hastalığın ortaya çıkmasını önlemek kar getirmez, ancak çaresiz insanları para karşılığı tedavi etmek çok büyük bir kar kaynağıdır. Sağlık hizmetlerinde fiyat değişmelerin talep üzerindeki etkisi çok sınırlıdır (teknik ifadeyle, talep esnekliği çok düşüktür ve bazı durumlarda sifıra yakındır). Hastalanan kişi için ilacın fiyatı, o ilacı alıp almamakta çok belirleyici değildir. Hasta, bu ilişkide hasta değil, müşteridir.

Eğer kişi etraflı düşünme yeteneğinden yoksunsa, bu temel gerçeği görmez ve hastaneye gidince onu etkilemek amacıyla sunulan tabloya kanar. Aynen bana eğitimden sonra görüşlerini açıklayan işçi gibi.

Sağlık hizmetlerinin merkezi devlet (kamu) eliyle sürdürülmesi çok daha ucuzdur. Merkezi devlet, kullanılan ilacı ve araç gereci ya kendi üretir, ya da toptan alım yapar. Bu durumda da çok büyük indirimler sağlar. Örneğin, SSK ilaçlarını kendi dağıttığında büyük miktarlarda toplu alım yapıyordu. Üst fiyatı 100 YTL olan bir ilacın, 35 milyon insanın ihtiyacını karşılayacak miktarda alındığında, 30-40 liradan alınması mümkündür. SSK, bu ilacı toptan bu fiyata alıp kendi biriminde dağıttığında, ayakta tedavide 100 YTL'lik ilaç için kullanıcıdan 20 YTL alıyordu. O zaman, 100 YTL'lik ilacın SSK'ya maliyeti yalnızca 10-20 YTL oluyordu. Bu uygulama kalkıp, sigortalılar eczaneden ilaç almaya başladığında, SSK'nın ilaç giderleri yükü bir anda arttı. SSK artık 100 YTL'lik ilaca 100 YTL vermeye ve bunun yalnızca 20 YTL'lik bölümünü kullanıcıdan almaya başladı. SSK'ya 10-20 YTL'ye malolan ilaç, bir anda 80 YTL'ye malolmaya başladı.

Sıradan bir sigortalı bu sömürüyü anlayamaz. Eczacı, müşterisi hep ona gelsin diye, iyi davranır ve hatta ufak tefek hediyeler verir. Halbuki SSK sağlık birimi ilaç dağıttığında sırada beklemiştir. Eczane hoşuna gider. Ancak bu yolla da SSK'yı batırır.

Tıp Kurumu'nun yaptığı ve Ankara Ticaret Odası tarafından yayımlanan bir araştırma, ilaç giderlerimizin ne kadar hızla arttığını göstermektedir. Kişi başına yıllık ilaç harcaması 2003 yılında 60 dolar iken, bu rakam 2004 yılında 79 dolara ve 2005 yılında da 93 dolara yükselmiştir. Türkiye, ilaç harcamalarının milli gelir içindeki payı en yüksek ülkeler arasındadır. Türkiye'de bu oran yüzde 1,93 iken, İngiltere'de yüzde 0,69, İtalya'da yüzde 0,85 ve Almanya'da da yüzde 0,97'dir.

Sağlıkta özelleştirme Türkiye'nin parçalanmasına giden yolun taşlarından biridir. Bunun da ötesinde, son derece sağlıksızdır.